

طراحی و اعتباریابی برنامه درسی مهرورزی در دوره ی ابتدایی

وحیده احمدی پراپری^۱

^۱ کارشناسی ارشد علوم تربیتی گرایش برنامه ریزی درسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد ارومیه، آذربایجان غربی، ایران

چکیده

پژوهش حاضر با هدف طراحی و اعتبارسنجی برنامه درسی مهرورزی در دبستان انجام پذیرفت. روش پژوهش از نوع کیفی و سنتزپژوهی می باشد که جهت شناسایی ویژگی مؤلفه های برنامه درسی مهرورزی انجام شد. منابع مورد مطالعه شامل کلیه مقالات علمی معتبر در دسترس در این زمینه می باشد که با توجه به جستجوی منظم در پایگاه های اطلاعاتی براساس معیارهای ورودی تعداد ۲۶۷ مقاله علمی از سال ۲۰۱۰ تا کنون، شناسایی و در نهایت براساس معیارهای خروجی ۵۵ مقاله جهت تحلیل نهایی انتخاب شد. برای فراهم آوردن اطلاعات از کاربرگ طراحی شده توسط محقق برای گزارش و ثبت اطلاعات پژوهش های اولیه استفاده گردید و جهت تحلیل یافته ها از الگوی شش-مرحله ای سنتزپژوهی روبرتس استفاده شد. سپس با استفاده از کدگذاری، داده های بدست آمده از مرحله سنتزپژوهی مورد تحلیل قرار گرفتند. طبق یافته های به دست آمده ویژگی های مؤلفه های هفتگانه برنامه درسی مهرورزی ارائه گردید و برنامه درسی مورد نظر طراحی شد. جهت اعتبارسنجی برنامه درسی طراحی شده از تکنیک دلفی با استفاده از پرسشنامه محقق ساخته استفاده گردید. پرسشنامه ها توسط متخصصان حوزه برنامه درسی تکمیل شدند. داده های بدست آمده از بخش کمی با استفاده از آمار توصیفی تجزیه و تحلیل شدند. نتایج بدست آمده حاکی از وجود اعتبار برنامه درسی طراحی شده را دارد. برنامه درسی طراحی شده می تواند جهت طراحی برنامه درسی مهرورزی توسط برنامه ریزان درسی مورد استفاده قرار گیرد.

واژه های کلیدی: طراحی برنامه درسی، مهرورزی، دبستان، آموزش و پرورش.

مقدمه

معلمان رهبرانی هستند که به کودکان کمک می کنند تا شایستگی های اصلی مهارت های اجتماعی و عاطفی خود را هر روز در مدرسه توسعه دهند. ویسبرگ و کاسکارینو^۱ (۲۰۱۳) پیشنهاد می کنند که مدارس باید مهارت های اجتماعی و عاطفی را در برنامه درسی و آموزش گنجانده باشند. آنها دو مجموعه از استراتژی های آموزشی را برای معلمان توصیه می کنند تا در این نوع توسعه کمک کنند. ابتدا آموزش صریح و منظم، الگوسازی و تسهیل شایستگی ها به گونه ای که تبدیل به عادت برای دانش آموزان و جزئی از رفتار و هنجارهای روزمره آنها شود. دوم، مربیان باید یک محیط یادگیری ایمن، مهرورانه و جذاب را برای دانش آموزان خود ایجاد کنند که شامل ابتکارات همسالان و خانواده با فعالیت های جامعه سازی در سطح مدرسه باشد (ویسبرگ و کاسکارینو، ۲۰۱۳: ۱۰). علم رشد نشان می دهد که رشد انسانی در یک زمینه اجتماعی-کولوژیکی که هم تحت تأثیر فرد و هم از محیط است اتفاق می افتد (لمر، فون آی، بورز، و لو-بیزن^۲، ۲۰۱۱). در این زمینه، روابط اجتماعی مثبت برای رشد انسانی موفق، به ویژه در رابطه با آموزش و یادگیری، حیاتی هستند (تاپا، کوهن، گوفی، و هیگینز-دالساندرو، ۲۰۱۳). مهرورزی یک مهارت اجتماعی-عاطفی ارزشمند و جزء جو مدرسه است که باید به صراحت در مدارس آموزش داده شود (کاپلانا، دبلوز، دومینگز و والش، ۲۰۱۶: ۱۶۱). مهرورزی در فرهنگ لغت دهخدا به معنی کسب مهر و محبت و مهرورزی و عشق بازی بوده و در فرهنگ لغت وبستر به معنای احساس دوست داشتن و مراقبت از کسی یا چیزی می باشد. مهرورزی در زمینه مدرسه به روش های مختلفی مفهوم سازی شده است. به عنوان مثال، آیزنبرگ (۱۹۸۶) آن را به عنوان "رفتارهای ارادی و عمدی که به نفع دیگری است و توسط عوامل خارجی مانند پاداش یا مجازات ایجاد نمی شود" تعریف کرد (ص. ۶۳). سلیگمن، استین، پارک و پیترسون (۲۰۰۵) مهرورزی را صرفاً به عنوان "انجام محبت و کارهای خوب برای دیگران" تعریف کردند (ص ۴۱۲). همچنین، بنیاد اعمال تصادفی مهرورزی (۲۰۱۵)، مهرورزی را به این صورت تعریف می کند: «یک کیفیت طبیعی قلب، که از طریق عمل حسن نیت و بازتاب مراقبت از خود و دیگران بیان می شود» (ص ۲).

یکی از مهارت های اجتماعی که به عنوان ضروری ترین ویژگی در نوع بشر و هم به عنوان چیزی که در دنیای امروز بیش از همه از دست رفته است، مهرورزی^۳ است. حسین زاده و گورتی (۱۳۹۴) در پژوهشی درباره نقش مهرورزی به این نتیجه رسیدند که از مهمترین آسیب های اجتماعی و مصادیق بی مهری، تبعیض و تحقیر افراد در هر شرایط در برابر دیگران است که با روشهای چون استهزاء و تمسخر، ملامت و سرزنش، تهمت، دشنام و القاب زشت بروز می یابد و راهکارهایی همچون مهرورزی، تکریم شخصیت، توجه به احساسات و دوری از تبعیض، می تواند راهی برای مقابله با این روش باشد. این آسیب ها علاوه بر دوران کودکی، می تواند عواقب ناگواری در بزرگسالی به همراه داشته باشد. برای پاسخ به این سوال "آیا مهرورزی قابل آموزش است؟"، به دکتر رابرت روزر^۴ استاد رشد انسانی و روانشناسی در دانشگاه ایالتی پورتلند مراجعه می کنیم. دکتر روزر معتقد است که مهارت های بسیاری وجود دارد که افراد در طول زمان برای پردازش و تنظیم احساسات به دست می آورند. روزر بیان می کند که توانایی درک احساساتمان همان مهارتی است که مهرورزی را ایجاد می کند (بنیاد اعمال تصادفی مهربانی، ۲۰۱۵). این مهارت را می توان هر روز در کلاس درس تمرین و آموزش داد تا دانش آموزان با ورود به مدرسه یاد بگیرند که چگونه مهربان باشند. آموزش مهربانی می تواند شادی، سلامت، عزت نفس، تمرکز، نمرات، احساس تعلق، پذیرش همسالان و قدردانی از شرایط کودک را بهبود بخشد. همچنین به کاهش استرس، افسردگی و احتمال قلدری همسالان آنها کمک می کند (بنیاد اعمال تصادفی مهربانی، ۲۰۱۵)، که هیچ معلمی دوست ندارد دانش آموزان خود را از آن رنج ببرد. این آموزش نیاز به برنامه ی درسی مهرورزی دارد.

^۱Weissberg & Cascarino^۲Lerner, Lerner, von Eye, Bowers & Lewin-Bizan^۳Kindness^۴Robert Roeser

یکی از مشکلات عمده ای که افراد جامعه امروزی را تهدید می کند، عدم برقراری ارتباط صحیح و مهرورزی است. آموزش در سال های نخست زندگی به عنوان دوران اساسی پی ریزی شخصیت، نقشی مهم و وافر در یادگیری و تثبیت رفتار دارد. بدون شک کودکان برای مقابله با تنش های زندگی و حفظ سلامت روانی خود به مهارت هایی نیاز دارند. از آنجایی که کودکان بخش قابل توجهی از زمان خود را در مدارس می گذرانند، مدارس زمینه اصلی رشد اجتماعی و عاطفی هستند که همراه با دانش علمی آن ها رشد می کنند. بسیاری از کودکان مهارت های لازم را در خانواده فرا نمی گیرند؛ از جمله شواهد جمع آوری شده مبنی بر اینکه بسیاری از کودکان خردسال بدون مهارت های اجتماعی و رفتاری لازم برای موفقیت وارد مدرسه می شوند، می توان به تحقیقات گیلیام و شاهر^۵ (۲۰۰۶) اشاره کرد. تحقیقات بسیار کمی بر برنامه های آموزش مهرورزی مبتنی بر مدرسه متمرکز شده است و سایر برنامه های موجود به طور سیستماتیک ارزیابی نشده اند. (کاپلان، دبلویس و دومینگز و والش^۶، ۲۰۱۶: ۱۶۲).

دانش آموزان بیشتر از طریق برنامه درسی به افکار و عقاید گوناگون روش های علمی برای حل مسائل گوناگون آشنا می شوند و خود را برای زندگی آماده می کنند. به عقیده ی کرمی و علی آبادی^۷ (۱۳۹۲: ۵۱) طراحی برنامه درسی مناسب روند مهمی است که به وسیله ی متخصصان بکار گرفته می شود تا باعث ایجاد انگیزه و یادگیری صحیح در دانش آموزان گردد؛ با توجه به متمرکز بودن نظام آموزش و پرورش ایران و اهمیت کتاب های درسی در برنامه ی درسی، نقش طراحی اهمیت ویژه ای دارد. آیزنر در کتاب " تصورات تربیتی " (۱۹۷۰) ، ابعاد برنامه درسی را مرکب از هفت عنصر می داند که عبارتند از اهداف ، محتوا، فرصت های یادگیری ، سازماندهی فرصت های یادگیری، سازماندهی سطوح محتوا، شیوه ارائه و پاسخ مطالب وارزشیابی . با توجه به نبود برنامه ی جامع آموزش مهارت ها و بویژه برنامه ی درسی منسجم در آموزش مهرورزی در مدارس ابتدایی و با عنایت به تبیین متغیرهای تحقیق و درک مسئله پژوهشی تحقیق حاضر قصد دارد به طراحی عناصر برنامه درسی مهرورزی در دوره ابتدایی بپردازد.

برنامه درسی

برنامه درسی چیست؟ هدف آن چیست؟ چگونه بر دانش آموزان و معلمان تأثیر می گذارد؟ به طور کلی، نحوه تعریف از برنامه درسی منعکس کننده رویکرد هر شخص نسبت به آن است. ارنشتاین^۸ (۲۰۱۸) پنج تعریف اساسی از برنامه درسی را مشخص می کند. اول، برنامه درسی را می توان به عنوان برنامه^۹ی برای دستیابی به اهداف تعریف کرد. این موقعیت که توسط تایلر و تابا رایج شده است، نمونه ای از دیدگاه خطی از برنامه درسی است. این طرح شامل یک سری مراحل است. امروزه اکثر افراد رفتاری و برخی مدیریتی و سیستمی با این تعریف موافق هستند. برای مثال، جی. گالن سیلر، ویلیام الکساندر و آرتور لوئیس^{۱۰} (۱۹۸۱: ۱۰)، برنامه درسی را به عنوان «طرحی برای فراهم کردن مجموعه ای از فرصت های یادگیری برای افرادی که باید آموزش ببینند» تعریف می کنند. دیوید پرات^{۱۱} می نویسد: "برنامه درسی مجموعه ای سازمان یافته از آموزش رسمی و یا اهداف آموزشی است." (پرات، ۱۹۸۰: ۱۰). جان وایلز و جوزف باندی^{۱۲} (۲۰۱۴: ۱۴۲) برنامه درسی را فرآیند توسعه ای می دانند که (۱) یک فلسفه را مشخص می کند. (۲) توانایی دانش آموز را ارزیابی می کند. (۳) روش های ممکن آموزش را در نظر می گیرد. (۴) استراتژی ها را اجرا می کند. (۵) دستگاه های ارزیابی را انتخاب می کند. و (۶) به طور مداوم تنظیم می شود.

^۵Gilliam & Shahr

^۶Kaplan, deBlois, Dominguez & Walsh

^۷Plan

^۸David Pratt

^۹Jon Wiles and Joseph Bondi

دوم، برنامه درسی را می توان به طور گسترده به عنوان سر و کار داشتن با تجربیات یادگیرنده^۱ تعریف کرد. با این تعریف، تقریباً هر چیزی که در مدرسه یا خارج از آن برنامه ریزی شود، بخشی از برنامه درسی است. این تعریف ریشه در تعریف دیویی از تجربه و آموزش و در دیدگاه هالیس کاسول و دوک کمبل^۱ از دهه ۱۹۳۰ دارد که برنامه درسی عبارت است از «تمام تجربیاتی که کودکان تحت راهنمایی معلمان دارند». (۶۹:۱۹۳۵). برنامه ریزان درسی انسان گرا با این تعریف موافق هستند، که نویسندگان کتاب های درسی در طول سال ها آن را به طور گسترده تری تفسیر کرده اند. الیوت آیزنر برنامه درسی را به عنوان «برنامه ای» توصیف می کند که یک مدرسه «به دانش آموزانش ارائه می کند»، «مجموعه ای از موانع آموزشی از پیش برنامه ریزی شده و طیف وسیعی از تجربیات یک کودک در مدرسه». (آیزنر، ۲۰۰۲: ۲۶). مارش و ویلیس^۲ برنامه درسی را به عنوان تمام «تجارب در کلاس [که] برنامه ریزی و اجرا می شوند» می دانند. با این حال، آنها تفاوتی را بین آنچه مدرسه برنامه ریزی می کند و آنچه معلم اعمال می کند، متذکر می شوند.

سوم، برنامه درسی را می توان به عنوان یک رشته تحصیلی^۳ با مبانی، حوزه های دانش، تحقیقات، نظریه، اصول و متخصصان خاص خود تعریف کرد. کسانی که این تعریف را اتخاذ می کنند، تمایل دارند برنامه درسی را به صورت نظری و نه عملی مورد بحث قرار دهند. آنها به موضوعات گسترده تاریخی، فلسفی یا اجتماعی توجه دارند. دانشگاهیان اغلب از این دیدگاه از برنامه درسی پیروی می کنند - برای مثال، ویلیام رید، شوبرت، و تانرز.

مهرورزی: یک چارچوب رشدی جدید

مفهوم سازی مهرورزی نشان می دهد که مبتنی بر نوع خاصی از خودآگاهی است، نوعی که مستلزم خودشناسی است که فراتر از درک واکنش ها، حالات درونی و نظم است. فرآیندی است که مشخصه آن منحصر به فرد بودن و تکینگی است که مستلزم اتخاذ یک ذهنیت باز است. دانشی که عمده از دانش گذشته در مورد فرآیندهای کلی و آنچه ما در مورد انسان می دانیم به سمت چیزهای خاص و کمتر مورد انتظار دور می شود (یونگ، ۱۹۵۷). بنابراین، تجربه و رشد مهربانی، ترکیبی از نیازهای اساسی انسان برای همبستگی و عاملیت ایجاد می کند، بدون اینکه جدایی و منحصر به فرد بودن هر فرد را انکار کند (فرام، ۱۹۵۵). مدل مهربانی بین سه مولفه اصلی مهربانی تمایز قائل می شود: (۱) احساسات مهرورزانه^۴، (۲) شناخت های مهرورزانه^۵ و (۳) رفتارهای مهرورزانه^۶. هر یک از این مؤلفه ها می توانند دیگر گرا یا خود گرا باشند. چگونه می توانیم سه جنبه مختلف مهربانی را مفهوم سازی کنیم؟

احساسات مهرورزانه یا به احساسات بیرونی مانند همدردی، همدلی و احترام اشاره دارد، یا به احساسات درونی، مانند احساس گناه اخلاقی در مورد اشتباه یا غرور پس از اقدام در راستای آرمان ها و اصول اخلاقی (مالتی و اونگلی، ۲۰۱۴). هم احساسات بیرون گرا و هم درون گرا می توانند شفقت را پرورش دهند و به این ترتیب، رفتارهای اجتماعی را تسهیل کنند. شناخت های مهرورزانه منعکس کننده فرآیند فعال درک و ادغام دیدگاه های دیگران در دیدگاه های خود هستند. آنها همچنین شامل یک

^۱Tearner's experiences

^۲Hollis L. Caswell and Doak S. Campbell

^۳Marsh and Willis

^۴Field of Study

^۵Kind emotions

^۶Kind cognitions

^۷Kind behaviours

^۸Malti & Ongley

مؤلفه خود انعکاسی هستند که برای درک نسبیت هر دیدگاه و ترکیب دیدگاه های مختلف برای خود ضروری است و در نهایت دامنه ذهن و گشودگی ذهن را برای تجربیات جدید گسترش می دهد.

پیشینه پژوهش

صفری و مظاهری (۱۴۰۰)، در پژوهش خود با عنوان "تحلیل شیوه های مهرورزی در تربیت دینی کودک از منظر روایات"، با هدف بررسی و تبیین شیوه های مهرورزی و ابراز محبت در تربیت دینی کودک از منظر آموزه های اسلامی انجام داد. در این پژوهش که با روش توصیفی و تحلیلی انجام شد، نتایج نشان داد که روایات شیوه های مختلفی را جهت مهرورزی مطرح می کنند که می توان آن ها را در دو گونه شیوه های گفتاری و رفتاری دسته بندی کرد. در بخش شیوه های گفتاری، روایات مهم ترین شیوه های مهرورزی را خطاب با نام نیکو، سلام دادن و استفاده از جملات محبت آمیز مطرح کرده و در بخش رفتاری نیز به معانقه، بوسیدن، حفظ عزت و احترام کودک، همبازی شدن با کودک، هدیه دادن، مدارا کردن و نوازش و دست کشیدن بر سر کودکان اشاره شده است که مربی با بهره گیری از این شیوه ها ضمن ابراز محبت به مربی، به تربیت دینی وی بپردازد. نیکونژاد، رضایی و سیفی (۱۳۹۹)، پژوهشی با عنوان "تدوین و اعتبار یابی الگوی محبت و مهرورزی در تعلیم و تربیت" انجام داد. در این پژوهش در سال تحصیلی ۹۷-۹۸ اجرا گردید. در اجرای این پژوهش، از دو رویکرد کیفی و کمی در دو مرحله پیاپی استفاده گردیده است. این پژوهش از نظر هدف کاربردی ولی از نظر نحوه گردآوری داده ها، از انواع روش های پژوهش با طرح های ترکیبی اکتشافی بود.

پژوهش کاظمی و صیدی (۱۳۹۸) نشان می دهد که مهرورزی نقش بسزایی در تربیت انسان دارد. این ودیعه الهی، موجب مقبولیت و محبوبیت مربی، نزد مربی می گردد و در نتیجه، بر میزان الگوپذیری و اطاعت پذیری مربی افزوده می شود و زمینه تحقق اهداف تربیتی فراهم می گردد.

یافته های پژوهش وجدانی (۱۳۹۷)، نشان داد که در اسلام محبت به مردم، به خودی خود دارای ارزش مطلق نیست و باید تابع ضوابطی باشد؛ در مقابل، اخلاق اجتماعی، هیچ مرزی ندارد و ما ملزم هستیم به طور مطلق در برابر همه اطرافیان، اخلاق را رعایت کنیم.

نسیمی، جعفری و نوایی نژاد (۱۳۹۷)، پژوهشی با هدف بررسی نقش میانجی مهرورزی به خود در رابطه بین طرحواره های شناختی والدین و شادی در فرزندان در دانش آموزان دوره متوسطه اول شهر تهران انجام دادند. این پژوهش، از نوع همبستگی بود. به منظور جمع آوری داده ها از سه فرم کوتاه شادکامی آکسفورد (هیل و آرگایل، ۲۰۰۲)، پرسشنامه طرحواره های ناسازگار اولیه یانگ (۱۹۹۰) و مقیاس مهرورزی به خود (نف، ۲۰۰۳) استفاده شد.

خواجه پور فیروزآبادی، هاشمی، رفعتی و امیدی (۱۳۹۵) در پژوهش خود درباره نقش محبت و مهرورزی در تعلیم و تربیت خلاصه کار پژوهش خود را اینگونه مطرح ساخته اند: در مکتب تربیتی اسلام به عامل تربیتی محبت تأکید بسیار شده است و اولیای الهی از آن بهره های بسیار گرفتند و آن را محور تربیت قرار داده اند. ذهن پاک و شفاف دانش آموز بر پایه محبت و مهرورزی، نهادینه شده است و دانش آموز برداشت های ذهنی و فکری خود را از مفاهیمی چون محبت و مهرورزی، با توجه به مطالعات و آموخته های کلاسی و نقش محبت به عنوان اصلی مهم در زندگی دانسته است.

جان لی و هوانگ (۲۰۲۱)، در پژوهشی با عنوان "رابطه بین احساس تعلق دانش آموزان به مدرسه، ادراک از مهرورزی در مدرسه و قدرت منش مهرورزی"، که با هدف مطالعه ارتباط بین احساس تعلق دانش آموزان دبیرستانی به مدرسه، ادراکات آنها از مهرورزی در مدرسه و قدرت منش مهرورزی را بررسی نموده و تفاوت های احتمالی در این سازه ها را در بین گروه های جنسیتی بررسی کرد. این مطالعه که شامل ۱۹۷۳ دانش آموز دبیرستانی هنگ کنگ بود، نشان داد که احساس تعلق دانش آموزان به مدرسه با درک آنها از مهرورزی در سطح مدرسه و دانش آموز همبستگی مثبت دارد (به ترتیب ۰.۰۲۱ و ۰.۱۸۵).

لیببنا، پونز و یوری (۲۰۲۰) پژوهشی با عنوان " برداشت معلمان روسی از مهرورزی و ظهور آن در فعالیت های آموزشی" را با هدف بررسی ادراکات معلمان روسی از مهربانی، مظاهر آن و اهمیت آن برای فعالیت های آموزشی انجام داد. شرکت کنندگان در پژوهش (۳۰۲ معلم) پرسشنامه ای آنلاین را برای تعریف مفهوم مهربانی، نحوه تجلی آن در فعالیت های آموزشی، اهمیت مهربانی آموزشی و تأثیر آن بر دانش آموزان پر کردند و همچنین اطلاعاتی در مورد جنسیت، سن، دینداری، حضور و تعداد فرزندان، تجربه تدریس و گروه سنی دانش آموزانی که با آنها کار می کنند، بدست آمد. برای پردازش داده های کیفی از کدگذاری باز و کدگذاری محوری استفاده شد.

هاسلیپ، آلن هندی و دونالدسون (۲۰۱۹)، در پژوهش خود با عنوان " چگونه کودکان و معلمان عشق، مهربانی و بخشش را نشان می دهند؟ " ۲۱۶ نمونه مکتوب از محبت، مهرورزی و بخشش معلم و کودک را از ۱۶ مربی دوران کودکی در حالی که آنها در یک شهر بزرگ شمال شرقی ایالات متحده حضور داشتند، جمع آوری کردند. سپس رفتارهای مرتبط با این نقاط قوت شخصیت با استفاده از تحلیل محتوا و موضوع کدگذاری شد. عشق معلم و کودک بیشتر با همدلی و محبت خود به خود همراه بود. مهرورزی معلم و کودک اغلب با کمک و دوستی همراه بود. بخشش معلم و کودک با دادن یک فرصت دیگر، رها کردن، پاسخ با مهرورزی و مثبت صحبت کردن مشخص می شود. همدلی، سخاوت، کمک رسانی و ادب به عنوان تجلی های مرتبط با هم از عشق، مهرورزی و بخشش ظاهر شد .

هوریا جزایری (۲۰۱۸)، در پژوهش خود که با عنوان " آموزش مهرورزی، از پیش دبستانی تا تحصیلات تکمیلی آوردن فرهنگ مهرورزی به کلاس درس انجام داد. ابتدا، نویسنده منظور از «مهرورزی» را تعریف می کند و آن را از ساختارهای مرتبط متمایز می کند. در مرحله بعد، نویسنده اهمیت وارد کردن مهرورزی به آموزش را مورد بحث قرار می دهد، به طور خاص در مورد پیش دبستانی، مدرسه (دبستان و راهنمایی/راهنمایی/ دبیرستان)، دانش جویان دانشگاه، و دانش جویان فارغ التحصیل (مانند حقوق، پزشکی، پرستاران، مشاوران و... درمانگران-آموزشی).

رنتوانتی، سلیم و صالح (۲۰۱۸)، در پژوهش خود با عنوان " اثربخشی کتاب های داستان تصویری خواندن برای افزایش مهرورزی در کودکان ۵-۶ ساله"، را با هدف تعیین اثربخشی تصویر در خواندن کتاب داستان بر افزایش مهربانی در کودکان انجام دادند. این پژوهش شامل ۳۱ کودک ۵-۶ ساله بود. آنها به عنوان شرکت کننده از مهد کودک در باندونگ گرفته شدند. مداخله با مطالعه هشت کتاب مصور در هشت روز انجام شد. مهروری با استفاده از ابزار اندازه گیری ایجاد شده توسط محقق، در قالب ۹ کارت رنگی که رفتار مهرورزی را توصیف می کرد، اندازه گیری شد.

بنفیت و پاسمور در پژوهشی دیگر (۲۰۱۷) با عنوان " بررسی دیدگاه دانش آموزان، چه کسی، چه چیزی و کجا مهرورزی در مدرسه"، که با هدف مطالعه اکتشافی بررسی مفهوم سازی دانش آموزان کلاس چهارم تا هشتم از مهرورزی در مدرسه بود (یعنی تعریف آنها از مهرورزی، نمونه ای از عمل مهرورزی که انجام داده اند، که آنها را برجسته ترین عامل مهرورزی در بین برگسالان می دانند. و به نظر آنها مهرورزی در کدام مکان بیشتر اتفاق می افتد).

روش پژوهش

جامعه پژوهش در این پژوهش جامعه پژوهش بر اساس اهداف، سوالات و مراحل پژوهش شامل دو بخش زیر است:

۱- اسناد مکتوب کتابخانه ای و الکترونیکی فعالیت های فوق برنامه ملی و بین المللی

۲- متخصصان برنامه ریزی درسی

بر اساس جامعه، نمونه و اطلاع رسانی هایی که در این پژوهش بکار می روند عبارتند:

۱- در مرحله اول، اسناد و مقالات مهرورزی کشورهای جهان به روش نمونه گیری هدفمند از بین اسناد ملی و بین المللی انتخاب می شوند. و معیار انتخاب، اسنادی که ارتباط بیشتری با موضوع داشته تا به حد اشباع برسد.

معیارهای ورود به تحقیق و غربالگری در سنتز پژوهی: با توجه به این که مطالعه حاضر به دنبال سنتز نظریه ها و رویکردهای در مهرورزی هست که به بررسی مهرورزی و عناصر آن در کشورهای مختلف می پردازد، لذا دامنه این پژوهش ها بسیار

گسترده است، برای جستجو کلیدواژه ها از طریق پایگاه های اطلاعاتی داخلی و خارجی، مطالعات و منابع مورد نظر، بازیابی می شوند.

۲- در مرحله دوم (اعتباربخشی)، ۱۰ نفر از متخصصان برنامه ریزی درسی به روش نمونه گیری هدفمند و بر اساس اینکه در زمینه فعالیت های فوق برنامه دارای کتاب، رساله و مقاله باشند و یا تدریس در این زمینه داشته اند، انتخاب می شوند.

یافته ها

پژوهش حاضر مبتنی بر استفاده از روش سنتزپژوهی است که شامل ترکیب ویژگی ها و عوامل خاص ادبیات تحقیق است. از این رو حوزه ی پژوهش شامل کلیه ی مقالات علمی معتبر در زمینه ی مهرورزی در دبستان می باشد. در پژوهش حاضر، جهت تحلیل یافته ها از الگوی شش مرحله ای سنتزپژوهی روبرتس استفاده شد (مارش، ۱۳۸۷)، که در نهایت منجر به تدوین الگوی برنامه ی درسی مهرورزی بر اساس الگوی آیزنر در دانش آموزان دبستانی شد که در این فصل به طور مفصل یافته های مربوط به پژوهش گزارش شده است.

مرحله اول: شناسایی نیاز، اجرای جست و جوی مقدماتی، شفاف سازی نیاز

از آنجایی که بر اساس تحقیقات مختلف راههای متعددی برای برنامه ی درسی مهرورزی در کلاس ابتدایی وجود دارد؛ بنابراین یک رویکرد منحصر به فرد برای اجرای این روش وجود ندارد؛ لذا باتوجه به گستردگی تحقیقات و تنوع روشهای انجام شده، در این پژوهش سعی می شود بر اساس روش سنتزپژوهی و ترکیب تحقیقات مرتبط، یک الگوی توافقی و جامع از اجرای برنامه ی درسی مبتنی بر مهرورزی ارائه گردد. انتخاب پژوهش های مرتبط با کلیدواژه ها ی مهرورزی در پژوهش های جدید از سال (۲۰۱۰/۱۳۹۰) تاکنون توجه بیشتری شد.

مرحله دوم: اجرای پژوهش به منظور بازیابی مطالعات

این مرحله به جست و جوی منابع مربوط با نیاز اصلی پژوهش اختصاص دارد. از این رو ابتدا کلید واژه ها تعریف شدند. با توجه به این که مطالعه حاضر به دنبال سنتز نظریه ها و رویکردهای در مهرورزی هست که به بررسی مهرورزی و عناصر آن در کشورهای مختلف می پردازد، لذا دامنه این پژوهش ها بسیار گسترده است، برای جستجو کلیدواژه ها از طریق پایگاه های اطلاعاتی داخلی و خارجی، مطالعات و منابع مورد نظر، بازیابی می شوند که از جمله مهم ترین این کلیدواژه ها، می توان به موارد زیر اشاره کرد:

کلیدواژه های انگلیسی

Kindness, Affection, Compassion

کلیدواژه های فارسی

مهرورزی، مهربانی، شفقت و محبت در دوره ی ابتدایی

سپس از طریق پایگاه های اطلاعاتی خارجی (Eric, Springer, Taylor & Francis, Scencedirect) و داخلی (پورتال جامع علوم انسانی، پایگاه مجلات تخصصی نور، بانک اطلاعات نشریات کشور، پایگاه اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی، پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات و مدارک علمی ایران) مطالعات و منابع مورد نظر بازیابی می شوند.

مرحله سوم: گزینش، پالایش و سازماندهی مطالعات

جدول (۱) پژوهش های منتخب شرکت داده شده در پژوهش براساس مشخصات پژوهشگر، سال انتشار و موضوع (هدف) را نشان می دهد.

جدول (۱): پژوهش های منتخب شرکت داده شده در پژوهش

سال نشر	نویسندگان	عنوان پژوهش	مؤلفه ها
۱۳۹۰	فریده فرح بخش	روش محبت در تربیت	محبت به خدا، محبت به مردم، حفظ کرامت
۱۳۹۴	مریم نیکونژاد	تدوین و اعتباریابی الگوی مطلوب محبت و	پرورش عواطف انسانی، پرورش اخلاقیات، محبت به مردم، احترام به

محمد هاشم رضایی محمد سیفی	مهرورزی در تعلیم و تربیت	دیگران، برخورداری از مهارت های برقراری ارتباط
۱۳۹۴	مهری نوری	محبت خدا در تربیت عاطفی کودک؛ ضرورت و راهکارها
۱۴۰۰	علی آقا صفری عامل حسن مظاهری	تحلیل شیوه های مهرورزی در تربیت دینی کودک از منظر روایات
۲۰۱۱	John-Tyler Binfet	مهرورزی در مدرسه: آنچه نقاشی های کودکان درباره خود، معلمان و جوامع آموزشی آنها آشکار می کند
۲۰۱۱	Young-Yie Kim	شفقت در مدارس: داستان زندگی چهار مربی کل نگر
۲۰۱۱	Hofmann, S. G. et al.	آموزش مهرورزی در مدارس
۲۰۱۲	Canter, D., Youngs, D., & Yaneva, M.	در جست و جوی معیاری از مهرورزی: بررسی یک ویژگی بین فردی نادیده گرفته شده
۲۰۱۲	Jo Broadwood	هنر و مهرورزی
۲۰۱۳	Joanna SZAFRAN Anna CWOJDZIŃSKA	مهرورزی به عنوان عنصر مهم آموزش عاطفی اجتماعی در مدرسه: ترجمه و اعتبار اولیه نسخه لهستانی مقیاس مهربانی مدرسه - یک مطالعه مقدماتی
۲۰۱۳	Jazaieri et al.	اعمال محبت آمیز و اعمال تازگی بر رضایت از زندگی تأثیر می گذارد
۲۰۱۵	Roeser, R. W., & Eccles, J. S.	ذهن آگاهی و شفقت در رشد انسان: مقدمه ای بر بخش ویژه
۲۰۱۵	John-Tyler Binfet	مفاهیم کودکان از مهرورزی در مدرسه
۲۰۱۵	& Patty Kohler Candice Dowd Barnes	شفقت: چگونه آن را آموزش می دهید؟
۲۰۱۵	JOHN TYLER BINFET	اندازه گیری مهرورزی در مدرسه: ویژگی های روان سنجی مقیاس مهرورزی مدرسه برای کودکان و نوجوانان
۲۰۱۵	Mark T. Greenberg and Christa Turksma	درک و آبیاری بذر های مهرورزی
۲۰۱۶	Jonas G. Miller	اعمال غیرتصادفی مهرورزی: پاسخ های همدلانه ذهنی به غم، جامعه پذیری کودکان را پیش بینی می کند.
۲۰۱۷	John-Tyler Binfet & Holli-Anne Passmore	برداشت معلمان از مهرورزی در مدرسه
۲۰۱۷	Robert Wood Johnson	یادگیری عاطفی اجتماعی در مقطع ابتدایی

۲۰۱۷	Jennifer L. Winklera et al.	دیسپلین مهرورزی: توسعه یک مدل مفهومی از رویکرد دیسپلینی	حل مشکلات دیگران، بخشش دیگران، تلاش برای خوشحالی دیگران
۲۰۱۷	Ashley Tomich	مهرورزی در کلاس	قاطعیت، مراقبت، شفقت، انصاف، قدردانی، صداقت، کمک، پشتکار، احترام، مسئولیت، مراقبت از خود، و نظم و انضباط
۲۰۱۷	Breanna McFarlane	استفاده از فعالیت های محبت آمیز برای ترویج تعاملات اجتماعی مثبت در مدرسه ابتدایی	اعمال مهربانانه تصادفی، اعمال مهربانانه سازمان یافته، احترام گذاشتن، حمایت اجتماعی،
۲۰۱۷	Emma M. Seppälä et al.	مهرورزی در کودکان	حساسیت به درد یا رنج دیگری، میل عمیق برای کاهش آن رنج، آگاهی اجتماعی، مهارت های ارتباطی و تصمیم گیری مسئولانه.
۲۰۱۸	Klimecki, O. M., & Singer, T.	مغز مهرورز	شناسایی چهار مؤلفه شفقت (شناختی، عاطفی، عمدی و انگیزشی)، اشتراک تجربه ی مهرورزی در گروه های کوچک،
۲۰۱۹	Michael J. Haslip· Ayana Allen-Handy· Leona Donaldson	چگونه کودکان و معلمان عشق، مهرورزی و بخشش را نشان می دهند؟	تمایل به خوب بودن با دیگران، دلسوز بودن نسبت به رفاه آنها، انجام احسان به آنها و مراقبت از آنها
۲۰۲۰	Jenique Ruiz	افزایش مهرورزی در میان کودکان	احترام به کودکان، همدلی با احساسات کودکان، ارتباط با کودکان،
۲۰۲۰	SOPHIE ELIZABETH QUINN	ارزیابی قدرت مهرورزی در کودکان دبستانی: مداخله ای در کل کلاس	عشق ورزیدن به دیگران، پاسخگویی همدلانه(در نظر گرفتن احساسات دیگران)، احترام به دیگران،
۲۰۲۱	Hakan UŞAKLI	برنامه درسی مهرورزی برای کودکان	ارتقا رفاه و کاهش درد و رنج، ایجاد ارتباط، تقدیر و تشکر بخاطر مهرورزی،
۲۰۲۱	Haslip, M. J., Allen-Handy, A., & Donaldson, L	چگونه کودکان و معلمان عشق، مهرورزی و بخشش را نشان می دهند؟	همدلی، درک احساسات دیگران، خودمهرورزی، مهرورزی در عمل، خودآگاهی،
۲۰۲۲	Michaela Callahan	(دوباره) ایجاد عادات سپاسگزاری و مهرورزی در یک کلاس درس ابتدایی پس از همه گیری.	ذهن مهرورز، خود مهرورزی، مهرورزی در جامعه و مهرورزی در عمل.

جدول (۲): پژوهش های منتخب در انتخاب محتوا و سازمندی آن

سال نشر	نویسندگان	عنوان پژوهش	مؤلفه های محتوا
۱۳۹۰	فریده فرح بخش	روش محبت در تربیت	همخوانی محتوا با نیاز های کودکان، جذاب بودن محتوا، توجه به موضوعات عینی،
۱۳۹۴	مریم نیکونژاد محمد هاشم رضایی محمد سیفی	تدوین و اعتباریابی الگوی مطلوب محبت و مهرورزی در تعلیم و تربیت	تناسب با تجارب پیشین، عملی بودن، ارتباط با اهداف، تلفیقی بودن محتوا،
۱۳۹۴	مهری نوری	محبت خدا در تربیت عاطفی کودک؛ ضرورت و راهکارها	توجه به موقعیت های عملی، محبت در گفتار و رفتار،
۱۴۰۰	علی آقا صفری عامل حسن مظاهری	تحلیل شیوه های مهرورزی در تربیت دینی کودک از منظر روایات	شیوه های گفتاری: سلام کردن، استفاده از جملات محبت آمیز، شیوه های رفتاری: نوازش، هدیه دادن، تلفیق بودن در داستان ها، توجه به فرهنگ بومی
۲۰۱۱	Karen L. Bierman et al.	طراحی مهارت های مهرورزی برای کودکان دبستانی	پاسخ های کلامی، توجه به نیازهای دانش آموزان، موضوعات عینی و ملموس، محتوای قابل درک
۲۰۱۲	Jo Broadwood	هنر و مهربانی	توجه به هنر و موسیقی، جذاب بودن، موضوعات ساده به پیچیده، برانگیزاننده بودن،
۲۰۱۴	Alexey Losevich	ارتباط کودکان با مهرورزی	تجربیات معنادار، استفاده از استراتژی های کلامی موثر، ارتباط مهرورزی با سایر حوزه ها، ایجاد موقعیت های عملی،
۲۰۱۴	Marie L. Masterson & Katharine C. Kersey	ارتباط کودکان با مهرورزی: تشویق فرهنگ همدلی	قابل درک بودن، ایجاد انگیزه در کودکان، شعرهای موزون، ترکیب محتوا، توجه به زمینه و فرهنگ
۲۰۱۵	John-Tyler Binfet	مفاهیم کودکان از مهرورزی در مدرسه	موسیقی، نقاشی، مفاهیم معنی دار، توجه به تجارب قبلی، موضوعات عینی،
۲۰۱۷	John-Tyler Binfet	برداشت معلمان از مهرورزی	توجه به رشد ذهنی و توانایی دانش آموزان، ایجاد الگوهای عملی، توجه به نقاشی و شعر

	Holli-Anne Passmore &	در مدرسه	و موسیقی، همخوانی محتوا با اهداف
۲۰۱۷	Jennifer L. Winklera et al.	دیسپلین مهرورزی: توسعه یک مدل مفهومی از رویکرد دیسپلینی	نوشتن خاطرات مهرورزانه، تصاویر مهرورزانه، دیسپلین محور بودن، موضوعات عینی،
۲۰۱۷	Ashley Tomich	مهرورزی در کلاس	قابلیت درک توسط دانش آموزان، تناسب با تجارب پیشین دانش آموزان، جذاب بودن، تلفیق در دروس مختلف
۲۰۱۹	Michael J. Haslip· Ayana Allen-Handy Leona Donaldson	چگونه کودکان و معلمان عشق، مهرورزی و بخشش را نشان می دهند؟	متناسب با تجربه ی دانش آموزان، شبیه سازی موقعیت های عملی،
۲۰۲۱	Hakan UŞAKLI	برنامه درسی مهرورزی برای کودکان	متناسب بودن محتوا با فرهنگ جامعه، توجه به پیش دانسته های دانش آموزان، موضوعات عینی، تنوع در محتوا: نقاشی، موسیقی و داستان های مهرورزی
۲۰۲۲	Michaela Callahan	(دوباره) ایجاد عادات سپاسگزاری و مهرورزی در یک کلاس درس ابتدایی پس از همه گیری.	ایجاد فرصت های عملی، توجه به زمینه و فرهنگ، رعایت تجارب و پیش نیازهای دانش آموزان، جذاب بودن محتوا، محتوای تعاملی

جدول (۳): پژوهش های منتخب و مولفه های مربوط به فرصت های یادگیری و سازماندهی آنان

سال نشر	نویسندگان	عنوان پژوهش	مولفه ها
۱۳۹۴	مریم نیکونژاد و همکاران	تدوین و اعتباریابی الگوی مطلوب محبت و مهرورزی در تعلیم و تربیت	توجه به فعالیت های جمع گرا، توجه به هنرهای تجسمی، پرورش و تربیت زیبایی شناسی، ایجاد فرصت هایی برای تصمیم گیری مشارکتی و همدلانه،
۱۳۹۴	مهری نوری	محبت خدا در تربیت عاطفی کودک؛ ضرورت و راهکارها	پاسخ گو به نیازهای دوره کودکی، متناسب با تجارب پیشین
۱۴۰۰	علی آقا صفری عامل حسن مظاهری	تحلیل شیوه های مهرورزی در تربیت دینی کودک از منظر روایات	شیوه های گفتاری: سلام کردن، استفاده از جملات محبت آمیز، شیوه های رفتاری: نوازش، هدیه دادن، بوسیدن کودک، مدارا کردن، دست کشیدن بر سر کودکان
۲۰۱۱	Hofmann, S. G., Grossman, P., & Hinton, D. E	آموزش مهرورزی در مدارس	ایجاد چالش، بیان افکار و عقاید دانش آموز در حین تفکر در دیدگاه های مختلف، عینی به ذهنی بودن، تأمل روزانه در مورد فواید اعمال محبت آمیز
۲۰۱۳	Jazaieri, H., Jinpa, T.L., McGonigal, K., Rosenberg, E., Finkelstein, J.,	افزایش مهرورزی: یک کارآزمایی تصادفی کنترل شده از یک برنامه آموزشی پرورش مهرورزی	الگوبرداری، داستان یا بازی داستان ها، نمایشنامه ها و بازی ها، خواندن شعر، عینی بودن تجارب یادگیری، در نظر گرفتن هوش های مختلف
۲۰۱۴	Alexey Losevich	ارتباط کودکان با مهربانی	همکاری برای حل مشکلات دیگران، مشارکت دادن در تجربیات معنادار، استفاده از استراتژی های کلامی موثر، ایجاد موقعیت های عملی،
۲۰۱۴	Marie L. Masterson & Katharine C. Kersey	ارتباط کودکان با مهرورزی: تشویق فرهنگ همدلی	حل مسئله، تصمیم گیری در گروه ها، عنوان نمودن خاطرات گذشته، شعر های گروهی
۲۰۱۵	John-Tyler Binfet	اعمال نه چندان تصادفی مهرورزی: راهنمای مهرورزی عمدی در کلاس درس	افزایش مشارکت در کلاس، تناسب فعالیت ها با نیازهای کودکان، تکمیل فعالیت های محبت آمیز، متناسب با تجارب پیشین
۲۰۱۵	JOHN TYLER BINFET	اندازه گیری مهرورزی در مدرسه: ویژگی های روان سنجی مقیاس مهرورزی مدرسه برای کودکان و نوجوانان	یادگیری مشارکتی، گروه بندی، بیان خاطرات مهربانی،
۲۰۱۷	Ashley Tomich	مهرورزی در کلاس	انجام کارگروهی، گروه های کوچک، الگوبرداری، توجه به تجارب پیشین،
۲۰۱۷	Breanna McFarlane	استفاده از فعالیت های محبت آمیز برای	مشارکت در فعالیت ها، ایجاد فرصت برای انجام اعمال محبت آمیز، تابلوی

		ترویج تعاملات اجتماعی مثبت در مدرسه ابتدایی	مهربانی، چالش مهربانی، کوزه مهربانی
۲۰۱۸	Klimecki, O. M., & Singer, T.	مغز مهرورز	بحث های گروهی کوچک یا بزرگ، روزنامه نگاری، نقاشی، اشتراک تجربه ی مهرورزی در گروه های کوچک، بیان تجارب و خاطرات
۲۰۱۸	Hyson, M., & Taylor, J.	مطالعه ی موردی مهرورزی در مدارس ابتدایی: کانادا	تصمیم گیری گروهی، فعالیت های گروهی، ترکیب رویکردها و راهبردهای مختلف،
۲۰۱۹	Michael J. Haslip et al.	چگونه کودکان و معلمان عشق، مهرورزی و بخشش را نشان می دهند؟	مشاهده ی رفتار، شبیه سازی موقعیت ها، انجام فعالیت های محبت آمیز
۲۰۲۱	Binfet, J. T	اعمال مهرورزانه: راهنمای مهرورزی در کلاس درس.	مشارکت دادن دانش آموزان در بحث ها و کار گروهی، توجه به تفاوت های فردی، تصمیم گیری مشارکتانه
۲۰۲۲	Michaela Callahan	(دوباره) ایجاد عادات سپاسگزاری و مهرورزی در یک کلاس درس ابتدایی پس از همه گیری.	بازی، یادگیری از طریق مشاهده کردن، آموزش گروهی، تدارک فرصت هایی جهت حل مسئله، تکمیل فعالیت های محبت آمیز

جدول (۴): پژوهش های منتخب شرکت داده شده ومولفه های مربوط به نحوه ی ارائه و ارزشیابی

سال نشر	نویسندگان	عنوان پژوهش	مولفه ها
۱۳۹۴	مریم نیکونژاد محمد هاشم رضایی محمد سیفی	تدوین و اعتباریابی الگوی مطلوب محبت و مهرورزی در تعلیم و تربیت	استفاده از تمثیل ها و داستان ها
۱۳۹۴	مهری نوری	محبت خدا در تربیت عاطفی کودک؛ ضرورت و راهکارها	ایجاد محیطی امن و پاسخگو به نیازهای دوره کودک
۱۴۰۰	علی آقا صفری عامل حسن مظاهری	تحلیل شیوه های مهرورزی در تربیت دینی کودک از منظر روایات	استفاده از جملات محبت آمیز
۲۰۱۱	Karen L. Bierman and Mojdeh Motamedi	طراحی مهارت های مهرورزی برای کودکان دبستانی	ایفای نقش، مشاهده ی دیگران، استفاده از داستان ها، مدل ها و عروسک ها، بازی های نقش آفرینی
۲۰۱۱	Hofmann, S. G., Grossman, P.,	آموزش مهرورزی در مدارس	ایجاد چالش، تسهیل گری معلم، نظارت مستمر معلم
۲۰۱۲	Julie J. Exlinea et al.	تأمل در اعمال محبت آمیز نسبت به خود: احساسات، سخاوت، و نقش هنجارهای اجتماعی	الگوسازی با صحبت کردن بلند راجع به افکار و تصمیمات، کشیدن نقاشی یا نامه برای کسانی که کمک کرده اند، ایفای نقش فعال، ترویج حل مسئله، اجرای بازی های نمایشی،
۲۰۱۳	Jazaieri, H. et al.	افزایش شفقت: یک کارآزمایی تصادفی کنترل شده از یک برنامه آموزشی پرورش شفقت	الگوبرداری، داستان یا بازی که یادگیری و تعامل، داستان ها، نمایشنامه ها و بازی ها، بازخورد به رفتار خود
۲۰۱۵	Roeser, R. W., & Eccles, J. S.	ذهن آگاهی و شفقت در رشد انسان: مقدمه ای بر بخش ویژه	نامه نوشتن برای کسانی که نیاز دارند و نقاشی کنند، حل مسئله و ایفای نقش، بازی، خودارزیابی
۲۰۱۵	PETR SLOVAK	آموزش و توسعه مهارت های اجتماعی و عاطفی با فناوری	مدل سازی، نقش آفرینی، بازخورد عملکرد، ارزیابی عملکرد، گفتگو، تقویت مثبت، ایفای نقش، نظارت معلم، حل مسئله
۲۰۱۵	JOHN TYLER BINFET	اندازه گیری مهرورزی در مدرسه: ویژگی های روان سنجی مقیاس مهرورزی مدرسه برای کودکان و نوجوانان	ارتقا جو مثبت مدرسه، ایجاد روابط سالم بین معلم و دانش آموز، بهبود جو مثبت مدرسه، توجه به توانایی های دانش آموزان، تدریس جذاب، یادگیری مشارکتی، گروه بندی
۲۰۱۷	Robert Wood Johnson	یادگیری عاطفی اجتماعی در مقطع ابتدایی	ایجاد روابط مثبت، برقراری ارتباط، خودآگاهی، سنجش فرآیندی، مشاهده ی رفتار
۲۰۱۸	Hyson, M., & Taylor, J.	مطالعه ی موردی مهرورزی در مدارس ابتدایی: کانادا	ارزشیابی تکوینی از مهارت ها، مشاهده توسط بزرگسالان، رتبه بندی و مشاهدات معلمان و بزرگسالان، خود گزارشی توسط

۲۰۱۹	علی محمد میرجلیلی معصومه یزدی (لاتین)	نقش محبت در تربیت فرزندان از دیدگاه قرآن کریم و احادیث	دانش آموزان، ارزیابی های عملکرد مبتنی بر رایانه
۲۰۲۱	Binfet, J. T	اعمال مهرورزانه: راهنمای مهرورزی در کلاس درس.	مشارکت دادن دانش آموزان در بحث ها و کار گروهی، توجه به تفاوت های فردی،

مرحله چهارم: چارچوب ادراکی و متناسب ساختن آن با اطلاعات حاصل از تحلیل

پس از استخراج و پالایش پایه های نظری و مضامین اصلی داده ها از منابع مورد استفاده، کدگذاری محوری با مرتب کردن، درآمیختن و سازماندهی انبوهی از داده ها انجام گرفت. سپس طبقه بندی، تحلیل و ترکیب نتایج در یک چارچوب مفهومی و همه جانبه ارائه شد. برای اطمینان از اینکه تمامی مفاهیم مورد اشاره استخراج شده اند، چندین بار از ابتدا تا انتها همه عبارت ها و جملات مورد بررسی مجدد قرار گرفت و مفاهیم مشابه دسته بندی و در سطح انتزاعی تر در قالب یک مقوله کلی قرار داده شدند. براین اساس، جدول (۲) خلاصه نتایج فرایند کدگذاری باز جهت استخراج ویژگیهای عنصر برنامه درسی مهرورزی را نشان می دهد.

جدول (۵): خلاصه نتایج فرایند کدگذاری باز جهت استخراج ویژگیهای عنصر برنامه درسی مهرورزی

عنصر	مفاهیم (کدهای باز) استخراج شده با ذکر منبع
هدف	پرورش همدلی (۱۶-۸-۱۰-۱۱-۱۲-۱۸-۲۱-۲۳-۲۶-۳۵-۳۸-۴۱-۵۰)، محبت به خدا و مردم (۱-۲-۳-۸-۱۵-۴۱)، ابراز عشق به دوستان (۷-۸-۱۵-۱۷-۲۰-۲۲-۲۳)، عشق به همنوع (۸-۱۵-۲۲-۴۸)، احترام به دیگران (۲-۴-۶-۱۶-۳۱-۴۱-۴۴)، درک احساسات دیگران (۹-۱۳-۱۴-۱۶-۱۷-۱۹-۲۴-۲۶)، پرورش فرهنگ مهرورزی (۷-۹-۲۷-۳۷-۴۵)، توسعه ی حس قدردانی از دیگران (۷-۱۲-۲۰-۳۰-۴۶)، پرورش مهارت های ارتباطی (۲-۱۴-۳۲)، بخشش دیگران (۴-۶-۹-۲۹)، ارتباط با دیگران (۵-۶-۱۶-۲۰-۲۱-۲۶-۲۸-۳۸-۴۷)، رفتار مهربانانه (۸-۲۸-۳۱-۳۲-۳۶-۴۱-۴۲)، همکاری برای حل مشکلات دیگران (۱۳-۲۹-۳۹)، کمک به دیگران بصورت داوطلبانه (۲۳-۲۴-۴۳-۴۶-۴۸)
محتوا	همخوانی محتوا با نیازهای کودکان (۱-۵-۱۹)، جذاب بودن محتوا (۱-۸-۱۲-۱۶-۱۹-۲۰-۲۲-۲۴)، عملی بودن (۲-۳-۶-۹-۲۲-۲۱-۱۹-۱۷-۱۰)، تناسب محتوا با اهداف (۲-۱۲)، محبت در کلام (۳-۴-۵-۱۰)، داستان (۴-۶-۷)، نقاشی (۶-۸-۱۴-۱۷-۲۳)، موسیقی (۷-۸-۱۴-۱۶-۱۷-۲۳)، شعر (۷-۸-۱۴-۱۶-۱۷-۲۳)، توجه به فرهنگ (۴-۷-۱۱-۱۵-۲۳-۲۴)، قابل درک بودن محتوا (۵-۹-۱۱-۱۳-۱۹-۲۰)، تعاملی بودن محتوا (۲۰-۲۴)
سازماندهی محتوا	متناسب با توانایی های دانش آموزان (۱۶-۱۷)، ساده به پیچیده بودن (۸-۱۳)، توجه به محتوای عینی (۱-۵-۱۴-۱۸)، تلفیقی بودن (۲-۴-۷-۹)، تناسب با تجارب پیشین (۲-۱۴-۱۶-۲۰-۲۲-۲۳)
فرصت های یادگیری	توجه به فعالیت های گروهی (۱-۴-۵-۱۴-۱۸-۲۰-۲۱-۲۲)، کشیدن نقاشی (۱-۱۳-۲۱)، شعر (۵-۸-۱۰-۱۵)، موسیقی (۵-۷-۱۵-۱۲)، نوشتن خاطرات مهرورزانه (۱۰-۱۴-۱۶-۱۷-۲۱-۲۳)، ایجاد فرصت هایی برای تصمیم گیری مشارکتی و همدلانه (۲۶-۲۲-۱۶-۱۱-۱۰-۱)، شرکت در موقعیت های عملی مهرورزی (۹-۱۳-۲۰-۲۷)، ایجاد فرصت جهت تفکر راجع به فواید اعمال مهرورزی (۷-۳-۳۲)، بازی های نقش آفرینی (۴-۷-۱۳-۲۸)، تکمیل فعالیت های محبت آمیز (۱۱-۱۶-۱۹-۲۷-۲۸)، گزارش اعمال مهرورزانه (۱۳)
سازماندهی فرصت های یادگیری	متناسب با تجارب پیشین (۲-۴-۱۱-۱۸-۲۳)، توجه به هوش های چندگانه (۶-۸-۱۷-۲۷)، عینی به ذهنی بودن فعالیت ها (۷-۱۹-۷-۹)، توجه به نیازهای کودکان (۵-۱۱-۱۸-۲۱)
نحوه ی ارائه و پاسخگویی	استفاده از تمثیل و داستان (۱-۴-۸)، ایفای نقش (۴-۷-۱۰-۱۱)، ایجاد فضای عاطفی مثبت (۲-۹-۱۲-۱۶-۱۸-۲۳-۲۸)، معلم مهربان و دلسوز (۴-۶-۱۳)، حل مساله (۷-۹-۱۰-۱۲)، بازی های نقش آفرینی (۴-۷-۸-۱۰)، الگوسازی (۷-۸-۱۱-۱۵-۱۸-۲۳)، ابراز محبت معلم به دانش آموزان (۳-۵-۱۳)، بحث گروهی (۱۳-۱۸)، معلم تسهیل گر رشد اجتماعی و عاطفی (۶-۱۵-۲۰)، کشیدن نقاشی (۹-۱۵-۳۵)، شعر و موسیقی (۲۰-۲۹)، نوشتن خاطرات مهرورزانه (۲۹)
ارزشیابی	خودسنجی (۵-۱۰-۱۶-۱۸)، سنجش فرایندی (۱۶-۲۲-۲۹-۳۰)، مشاهده ی رفتار (۴-۱۶-۲۲-۲۵-۳۰)، خودبازخورد دهی (۵-۱۷-۲۲-۳۰)، نظارت مستمر معلم (۶-۱۱-۱۸)، ارزیابی عملکرد (۲۲-۲۳-۱۱-۱۷-۱۹)

مرحله پنجم و ششم: پردازش، ترکیب و تفسیر در قالب فرآورده های ملموس و ارائه ی نتایج

ابتدا کلیه مولفه ها از طریق فرآیند کدگذاری باز استخراج و سپس بر اساس فرآیند کدگذاری گزینشی، کلیه مولفه ها بر اساس مفاهیم مشترک دسته بندی می شوند؛ در این بخش به هریک از سوالات الگوی عناصر برنامه ی درسی آیزنر پاسخ داده می شود. سوال اول: ویژگی های عنصر هدف در برنامه درسی مهرورزی چیست؟

جدول (۶): ویژگی های عنصر هدف در برنامه درسی مهرورزی

کد انتخابی	کد محوری	کد باز
اهداف آموزشی	اهداف کلی	پرورش عاطفه انسانی مهرورزی و ابراز عشق و محبت به دیگران پرورش احساس عشق و محبت به دیگران ارتقای حس همدلی با همنوعان در موقعیت های مختلف درک احساسات دیگران پرورش مهارت های قدردانی و تشکر از دیگران پرورش مهارت های ارتباطی احساس شادی در خوشحال کردن دیگران حمایت عاطفی و مادی از نیازمندان
	سلسله مراتب اهداف	
	هدف حل مسئله	ابراز واکنش مناسب در موقعیت های نیازمند مهرورزی همکاری داوطلبانه برای حل مسائل و مشکلات دیگران همدلی با دوستان در مواقع ایجاد مسائل

هدف غایی برنامه درسی مهرورزی پرورش عاطفه انسانی مهرورزی و ابراز عشق و محبت به دیگران می باشد؛ این هدف با پرورش احساس عشق و محبت به دیگران و احساس همدلی با همنوعان در موقعیت های مختلف شکل می گیرد. دانش آموزان بدین منظور باید احساسات دیگران را درک نمایند و بتوانند با آن ها ارتباط برقرار نمایند و از رفتارهای آن ها تقدیر و تشکر نمایند. با توجه به اهمیت اهداف حل مسئله در دیدگاه آیزنر، دانش آموزان باید واکنش مناسب در موقعیت های مسئله ای که برای ابراز مهرورزی تدارک دیده می شوند، نشان دهند.

سوال دوم: ویژگی های عنصر محتوا در برنامه درسی مهرورزی چیست؟

جدول (۷): ویژگی های عنصر محتوا در برنامه درسی مهرورزی

کد انتخابی	کدهای محوری	کدهای باز
محتوای آموزشی	اصول تهیه ی محتوا	همخوانی با نیاز های کودکان، جذاب بودن محتوا، تناسب محتوا با اهداف، توجه به عملی بودن محتوا، قابل درک بودن محتوا، تعاملی بودن محتوا، توجه به فرهنگ
	تکثرگرا بودن محتوا	گفتار، شعر، موسیقی، نقاشی، داستان

محتوای برنامه درسی مهرورزی شامل دو کد محوری می باشد. در اصول تهیه ی محتوا، برنامه ریزان درسی می بایست به همخوانی محتوا با نیاز ها و فرهنگ جامعه و همچنین به جذاب بودن محتوا و تعاملی بودن آن توجه کافی داشته باشند. در تکثرگرا بودن محتوا، با توجه به نظریه ی تکثرگرایی شناختی آیزنر، محتوا می بایست بصورتاً تمادهای مختلف مانند نقاشی، کلمات، موسیقی و داستان و شعر ارائه گردد.

سوال سوم: ویژگی های عنصر سازماندهی محتوا در برنامه درسی مهرورزی چیست؟

جدول (۸): ویژگی های عنصر سازماندهی محتوا در برنامه درسی مهرورزی

کد انتخابی	کدهای محوری	کدهای باز
سازماندهی محتوا	-	تلفیق در سایر دروس، سازماندهی به صورت موضوعات مشترک، سازماندهی بر اساس موضوعات عینی به ذهنی، توجه به ارتباط افقی و عمودی بین دروس، توجه به تجارب پیشین دانش آموزان، توجه به رشد ذهنی و توانایی دانش آموزان

جهت سازماندهی محتوای برنامه درسی مهرورزی، باید محتوا بصورت موضوعات مشترک و وسیع در سایر دروس تلفیق گردد و ضمن رعایت ارتباط افقی و عمودی محتوا، موضوعات به صورت عینی به ذهنی و با توجه به رشد ذهنی و توانایی دانش آموزان طراحی گردند.

سوال چهارم: ویژگی های عنصر فرصت های یادگیری در برنامه درسی مهرورزی چیست؟

جدول (۹): ویژگی های عنصر فرصت های یادگیری در برنامه درسی مهرورزی

کد انتخابی	کدهای محوری	کدهای باز
فرصت های یادگیری	فعالیت های یادگیری	ایجاد فرصت هایی برای تصمیم گیری مشارکتی و همدلانه، شرکت در موقعیت های عملی مهرورزی، ایجاد فرصت جهت تفکر راجع به فواید اعمال و نتایج مهرورزی، مشارکت در فعالیت ها، ابراز احساسات در موقعیت های مختلف
	تکنرگرایی در نوع فعالیت ها	کشیدن نقاشی، نوشتن خاطرات مهرورزانه، تکمیل فعالیت های محبت آمیز، گزارش اعمال مهرورزانه، شعر و موسیقی

برنامه درسی مهرورزی می بایست جهت فعالیت های یادگیری فرصت هایی را برای تصمیم گیری مشارکتی و همدلانه با تدارک موقعیت های عملی را فراهم نماید، تا دانش آموزان بتوانند احساسات خود را بیان کنند و درباره ی آثار مهرورزی و نتایج آن تفکر نمایند. سوال پنجم: ویژگی های عنصر سازماندهی فرصت های یادگیری در برنامه درسی مهرورزی چیست؟

سوال (۱۰): ویژگی های عنصر سازماندهی فرصت های یادگیری در برنامه درسی مهرورزی

کد انتخابی	کد محوری	کدهای باز
سازماندهی فرصت های یادگیری	-	توجه به نیاز های کودکان، توجه به تجارب پیشین، توجه به هوش های چندگانه متناسب با اهداف، عینی به ذهنی بودن فعالیت ها

در برنامه درسی مهرورزی، فرصت های یادگیری می بایست بر اساس علایق دانش آموزان، ویژگی های شناختی آنان و ضمن توجه به تفاوت های فردی، متناسب با اهداف طراحی شوند. در سازماندهی فرصت های یادگیری باید با توجه به تجارب پیشین دانش آموزان توجه نموده این فعالیت ها از عینی به انتزاعی سازماندهی شوند.

سوال ششم: ویژگی های عنصر نحوه ی ارائه و پاسخگویی در برنامه درسی مهرورزی چیست؟

جدول (۱۱): ویژگی های عنصر نحوه ی ارائه و پاسخگویی نحوه ی ارائه و پاسخگویی در برنامه درسی مهرورزی

کد انتخابی	کد محوری	کدهای باز
نحوه ی ارائه و پاسخگویی	ویژگی های ارائه	استفاده از تمثیل و داستان، ایجاد محیطی امن، توجه به شیوه های گفتاری و رفتاری، ابراز محبت معلم به دانش آموزان، معلم تسهیل گر رشد اجتماعی و عاطفی،
	روش های ارائه	ایفای نقش، بازی های نقش آفرینی، الگوسازی، بحث گروهی، حل مسئله

نحوه ی ارائه و پاسخگویی دارای دو کد محوری می باشد. کد محوری ویژگی های معلم و تدریس، مربوط به روش تدریس معلم و فعالیت های وی می باشد. معلم با حمایت عاطفی و ایجاد جو عاطفی مثبت، از مثال و داستان های مختلف استفاده نموده و ضمن محبت به دانش آموزان، به عنوان یک تسهیل گر در جهت رشد اجتماعی و عاطفی دانش آموزان می کوشد. در روش های ارائه معلم از روش های حل مسئله و ایفای نقش بحث گروهی و حل مسئله استفاده می کند تا مفاهیم مورد نظر را آموزش و مهارت ها را بیاموزد.

سوال هفتم: ویژگی های عنصر ارزشیابی در برنامه درسی مهرورزی چیست؟

جدول (۱۲): ویژگی های عنصر ارزشیابی در برنامه درسی مبتنی بر مهرورزی

کد انتخابی	کد محوری	کدهای باز
ارزشیابی	رویکرد ارزشیابی	ارزشیابی با استفاده از معیارهای کیفی، سنجش فرایندی
	ابزار ارزشیابی	خودسنجی، مشاهده ی رفتار، خودبازخورد دهی، ارزیابی عملکرد

مطابق عناصر استخراج شده، رویکرد ارزشیابی باید فرایندی و مستمر و با استفاده از معیارهای کیفی باشد و با استفاده از ابزارهای متنوع خودسنجی، مشاهده ی رفتار، خودسنجی و خودبازخورد دهی صورت می گیرد.

سوال هشتم: آیا برنامه درسی طراحی شده مبتنی بر مهرورزی از نظر متخصصان دارای اعتبار است؟
با توجه به عناصر استخراج شده در سوالات قبلی، پرسشنامه ی زیر جهت اعتبارسنجی در اختیار ۱۰ نفر از اساتید برنامه ی درسی قرار گرفت. در تمامی گویه ها، نتایج آزمون تک نمونه ای ویلکاکسون نشان داد که می توان فرض صفر را رد کرد ($P=0/05$) و نتیجه گرفت سطح معنی داری مبنی بر عدم تفاوت میانگین رتبه ها از عدد ۴ می باشد. با توجه به آنچه ذکر شد الگوی طراحی شده دارای اعتبار می باشد. با توجه به نتایج جدول الگوی طراحی برنامه درسی به شکل زیر خواهد بود.

الگوی برنامه درسی مهرورزی

نتیجه گیری

یکی از مهارت های اجتماعی که به عنوان ضروری ترین ویژگی در نوع بشر و هم به عنوان چیزی که در دنیای امروز بیش از همه از دست رفته است، مهرورزی است. یکی از مشکلات عمده ای که افراد جامعه امروزی را تهدید می کند، عدم برقراری ارتباط صحیح و مهرورزی است. آموزش در سال های نخست زندگی به عنوان دوران اساسی پی ریزی شخصیت، نقشی مهم و وافر در یادگیری و تثبیت رفتار دارد. بدون شک کودکان برای مقابله با تنش های زندگی و حفظ سلامت روانی خود به مهارت هایی نیاز دارند. از آنجایی که کودکان بخش قابل توجهی از زمان خود را در مدارس می گذرانند، مدارس زمینه اصلی رشد اجتماعی و عاطفی هستند که همراه با دانش علمی آن ها رشد می کنند. دکتر روزر بیان می کند که توانایی درک احساساتمان همان مهارتی است که مهرورزی را ایجاد می کند (بنیاد اعمال تصادفی مهربانی، ۲۰۱۵). این مهارت را می توان هر روز در کلاس درس تمرین و آموزش داد تا دانش آموزان با ورود به مدرسه یاد بگیرند که چگونه مهربان باشند. آموزش مهربانی می تواند شادی، سلامت، عزت نفس، تمرکز، نمرات، احساس تعلق، پذیرش همسالان و قدردانی از شرایط کودک را بهبود بخشد. همچنین به کاهش استرس، افسردگی و احتمال قلدری همسالان آنها کمک می کند (بنیاد اعمال تصادفی مهربانی، ۲۰۱۵). این آموزش نیاز به برنامه ی درسی مهرورزی دارد. پس طراحی برنامه درسی مدون مهرورزی منجر به آموزش مهرورزی در دانش آموزان می گردد. بدین منظور جهت استخراج مولفه های برنامه درسی مهرورزی با جست و جوی منابع معتبر داخلی و خارجی، عناصر هفت گانه ی برنامه ی درسی استخراج شد و توسط ده نفر از متخصصان برنامه درسی اعتبار سنجی گردید.

الف-پیشنهادهای کاربردی

بر اساس الگوی طراحی شده، پیشنهاد می گردد که در برنامه درسی مهرورزی:

- الگوی مفهومی پیشنهادی این پژوهش به عنوان مبنایی برای تدوین برنامه های درسی مهرورزی برای دوره ی ابتدایی مورد استفاده قرار گیرد.
 - پرورش عاطفه انسانی مهرورزی و ابراز عشق و محبت به دیگران به عنوان هدف غایی در نظر گرفته شود.
 - ابراز واکنش مناسب در موقعیت های نیازمند مهرورزی و همکاری داوطلبانه برای حل مسائل و مشکلات دیگران به عنوان اهداف حل مسئله تعیین گردند.
 - در طراحی محتوای مهرورزی، از نمادهای مختلف مانند نقاشی، شعر، موسیقی، داستان و گفتار استفاده شود.
 - در طراحی فرصت های یادگیری به فعالیت های مشارکتی و عملی توجه ویژه گردد.
 - در تعیین فعالیت های یادگیری بر کشیدن نقاشی، نوشتن خاطرات مهرورزانه، تکمیل فعالیت های محبت آمیز، گزارش اعمال مهرورزانه و شعر و موسیقی توجه گردد.
 - معلم به عنوان تسهیل گر باشد و به عنوان یک انسان مهرورز برای دانش آموزان الگو باشد
 - معلم از روش های فعال تدریس مانند ایفای نقش و حل مسئله استفاده نماید.
 - ارزشیابی می بایست بصورت فرآیندی و از طریق ابزار مختلف انجام گیرد.
- ب-پیشنهادهای پژوهشی
- تحلیل محتوای کتب ابتدایی با توجه به عناصر استخراج شده از پژوهش
 - واکاوی تجارب زیسته ی معلمان از رفتارهای مهرورزانه در کلاس درس
 - شناسایی عوامل، ملاک ها و نشانگرهای ارزشیابی کیفیت برنامه درسی مهرورزی در دبستان
 - تعیین عناصر برنامه ی درسی مهرورزی از نظر متخصصان موضوع درسی
 - طراحی برنامه درسی عشق در مدارس ابتدایی

منابع

- اسدی، محمدحسین؛ علی احمدی، امید و بازیار، نادر. (۱۳۹۳). بررسی عوامل اجتماعی موثر بر گرایش به خشونت. فصلنامه ی فرهنگ ایلام، ۱۵ (۴۳). ۵۵-۲۷.
- زارع، اعظم؛ خادمی ملوک و یاراحمدیان، نسرين. (۱۳۹۴). نقش مهارت های زندگی والدین در کارکردهای خانواده و عملکرد تحصیلی فرزندان. فصلنامه خانواده و پژوهش. ۲۴ (۲۴). ۷۹-۹۶.
- شربیتی، مریم؛ حمید، نجمه؛ هاشمی، سید اسماعیل؛ بشلیده، کیومرث و مرعشی، سید علی. (۱۳۹۵). اثربخشی درمان مبتنی بر مهرورزی بر افسردگی و خودانتقادی دانشجویان دختر. فصلنامه دانش و پژوهش در روانشناسی کاربردی. ۱۷ (۱). ۴۳-۵۰.
- عموسلطانی، صفورا؛ یزدخواستی، عریضی، حمیدرضا و عباسی جندانی، جواد. (۱۴۰۰). تأثیر روان‌نمایشگری با محتوای مهارت‌های زندگی بر احساس تنهایی، شادکامی، روابط عاطفی و حمایت اجتماعی والدین در دختران نوجوان وابسته به تلفن همراه. فرهنگ مشاوره و روان درمانی، ۱۲ (۴۵). ۲۳۹-۲۶۸.
- فضلی زاده، سهیلا و معصومی فرد، مرجان. (۱۳۹۹). چگونگی تحقق مهارت های زندگی در برنامه های درسی آموزش و پرورش ابتدایی، دومین همایش ملی یافته های نوین یاددهی-یادگیری در دوره ابتدایی: بندرعباس.
- قادرزاده، امیدو قادری، بهروز. (۱۳۹۴). تحلیل چندسطحی خشونت‌ورزی: مطالعه پیمایشی خشونت‌ورزی دانش‌آموزان دبیرستان‌های شهر سقز. پژوهش های راهبردی مسائل اجتماعی ایران، ۱۵ (۱). ۶۱-۸۰.
- کاشفی، محمدرضا. (۱۳۹۴). آیین مهرورزی. قم: بوستان کتاب.
- کریمی، آزاد الله و علی آبادی، خدیجه. (۱۳۹۱). «نقش خلاقیت در پیش بینی تفکر انتقادی و شادکامی» فصلنامه ی ابتکار و خلاقیت در علوم انسانی، ۲ (۲). ۴۹-۶۹.
- میرسلیمانی، امیرحسین. (۱۳۹۶). تحلیل محتوای تفکر و سبک زندگی پایه ی هشتم از منظر پرداختن به آموزش مهارت های زندگی. پایان نامه جهت اخذ کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت.
- Anderson, N. B. (2003). *Emotional longevity: What really determines how long you live*. New York, NY: Viking.
- Bich, Truong Thi, Dao Thi Oanh, and Pham Thi Thu Huong. "Scientific Basis to Build Criteria for High School Students' Kindness in Vietnam." *American Journal of Educational Research* 6, no. 6 (2018): 822-827.
- Binfet, John-Tyler & Passmore, Holli-Anne. Teachers' Perceptions of Kindness at School (2017). Special Issue Volume 9, Number 1, April 2017 pp 37-53 <https://www.researchgate.net/publication/308950112>
- Bobbitt, Franklin. (1918). *The Curriculum*, Boston: Houghton Mifflin.
- Bobbitt, Franklin. (1924). *How to Make a Curriculum*, Boston: Houghton Mifflin, , pp. 14, 28,.
- Bolman, Lee G. and Deal, Terrence E. (2003). *Reframing Organizations*, 3rd ed. Indianapolis, IN: Jossey-Bass.
- Caswell, Hollis L and Campbell, Doak S. (1935). *Curriculum Development*. New York: American Book Company.
- Deanna M. K, Madeleine B, Violeta D & Michele E. W. (2016) Studying the teaching of kindness: A conceptual model for evaluating kindness education programs in schools. *Evaluation and Program Planning* 58. 160-170
- Ecclestone, Kathryn and Hayes, Dennis. (2009). *The Dangerous Rise of Therapeutic Education*. London: Routledge.
- Eisner, Elliot W. (1994) *The educational imagination: on the design and evaluation of school programs*. New York: Macmillan.
- Eisner, Elliot W. (2002). *The Educational Imagination*, 3rd ed. Columbus, OH: Merrill.
- Flook, L., Goldberg, S. B., Pinger, L., & Davidson, R. J. (2015). Promoting prosocial behavior and self-regulatory skills in preschool children through a mindfulnessbased kindness curriculum. *Developmental Psychology*, 51(1), 44. <http://dx.doi.org/10.1037/a0038256>.
- Fullan, M. (2018). *Surreal change: The real life of transforming public education*. Routledge.

- Gilliam, W. S., & Shahrar, G. (2006). Preschool and child care expulsion and suspension: Rates and predictors in one state. *Infants & Young Children*, 19(3), 228-245.
- Jazaieri, H. (2018). Compassionate education from preschool to graduate school: Bringing a culture of compassion into the classroom. *Journal of Research in Innovative Teaching & Learning*.
- Jennings, P. A., & Greenberg, M. T. (2009). The prosocial classroom: Teacher social and emotional competence in relation to student and classroom outcomes. *Review of Educational Research*, 79, 491–525. doi:10.3102/0034654308325693
- Jones, S. M., & Bouffard, S. M. (2012). Social and emotional learning in schools: From programs to strategies. *Society for Research on Child Development Social Policy Report*, 25(4), 1–33. Retrieved from: <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED540203.pdf>
- Kaplan, D. M., deBlois, M., Dominguez, V., & Walsh, M. E. (2016). Studying the teaching of kindness: A conceptual model for evaluating kindness education programs in schools. *Evaluation and program planning*, 58, 160-170.
- Kerr, S. L., O'Donovan, A., & Pepping, C. A. (2014). Can gratitude and kindness interventions enhance well-being in a clinical sample? *Journal of Happiness Studies*, 16, 17–36.
- Kosim, M. (2011). Urgensi pendidikan karakter. *KARSA: Jurnal Sosial dan Budaya Keislaman*, 84-92.
- Lee, C. K. J., & Huang, J. (2021). The relations between students' sense of school belonging, perceptions of school kindness and character strength of kindness. *Journal of school psychology*, 84, 95-108.
- Lerner, R. M., Lerner, J. V., von Eye, A., Bowers, E. P., & Lewin-Bizan, S. (2011). Individual and contextual bases of thriving in adolescence: A view of the issues. *Journal of Adolescence*, 34, 1107-1114. doi:10.1016/j.adolescence.2011.08.001
- Marsh, Colin J. and Willis, George.(2003). *Curriculum: Alternative Approaches, Ongoing Issues*, 3rd ed. Columbus, OH: Merrill.
- Park, N., Peterson, C., & Seligman, M. E. (2006). Character strengths in fifty-four nations and the fifty US states. *The Journal of Positive Psychology*, 1, 118–129.
- Patty Kohler-Evans(2015). Compassion: How do You Teach it?. *Journal of Education and Practice*. 6(11).33-38>
- Peterson, C., & Seligman, M. E. (2004). Strengths of character and well-being. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 23, 603–619.
- Pham ,Minh ,Hac (2015), Studying Vietnamese national values with Psychology and Educational Studies. National Political Publishing House. Hanoi.
- Random Acts of Kindness Foundation (2015). Educator guide kindness in the classroom. Retrieved from: www.randomactsofkindness.org
- Retnowati, G., Salim, R. M. A., & Saleh, A. Y. (2018). Effectiveness of picture story books reading to increase kindness in children aged 5-6 years. *Lingua Cultura*, 12(1), 89-95.
- Rifkin, J. (2009). The empathic civilization: The race to global consciousness in a world in crisis. Tarcher/Penguin Group.
- Roeser, R. W., & Pinela, C. (2014). Mindfulness and compassion training in adolescence: a developmental contemplative science perspective. *New Directions for Youth Development*, 2014(142), 9–30. <http://dx.doi.org/10.1002/yn.20094>.
- Ruiz, J. (2020). Increasing Kindness Among Kindergartners.
- Thapa, A., Cohen, J., Guffey, S., & Higgins-D'Alessandro, A. (2013). A review of school climate research. *Review of Educational Research*, 83(3), 357–385. <http://dx.doi.org/10.3102/0034654313483907>.
- Tomich, Ashley, "Kindness in the Classroom" (2017). Honors Senior Capstone Projects. 24. https://scholarworks.merrimack.edu/honors_capstones/24
- Tyler. Ralph W.(1949). *Basic Principles of Curriculum and Instruction*. Chicago: The University Of Chicago Press.
- Weissberg, R. P. & Cascarino, J. (2013). Academic learning + social-emotional learning national priority. *Phi Delta Kappan*, 95(2): 8-13.
- Wiles, Jon and Bondi, Joseph.(2014). *Curriculum Development: A Guide to Practice*, 9th ed. Boston: Pearson.

- Bernhardt, B.C. and Singer, T. (2012), "The neural basis of empathy", *Annual Review of Neuroscience*, Vol. 35, pp. 1-23, doi: 10.1146/annurev-neuro-062111-150536.
- Decety, J., & Jackson, P. L. (2006). A social-neuroscience perspective on empathy. *Current Directions in Psychological Science*, 15, 54–58.
- Eccles, J. S., & Roeser, R. W. (2015). School and community influences on human development. In M. H. Boorstein & M. E. Lamb (Eds.), *Developmental science: An advanced textbook* (7th ed., pp. 645–728). Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Eisenberg, D., Downs, M.F., Golberstein, E. and Zivin, K. (2009), "Stigma and help seeking for mental health among college students", *Medical Care Research and Review*, Vol. 66 No. 5, pp. 522-541.
- Gilbert, P. (Ed.). (2017). *Compassion: Concepts, research and applications*. Milton Park, Abingdon, Oxon: Routledge.
- Goetz, J. L., Keltner, D., & Simon-Thomas, E. (2010). Compassion: An evolutionary analysis and empirical review. *Psychological Bulletin*, 136, 351–374.
- Halifax, J. (2012), "A heuristic model of enactive compassion", *Current Opinion in Supportive and Palliative Care*, Vol. 6 No. 2, pp. 228-235, doi: 10.1097/SPC.0b013e3283530fbc.
- Hamlin, J. K., Wynn, K., Bloom, P., & Mahajan, N. (2011). How infants and toddlers react to antisocial others. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 108, 19931–19936.
- Jazaieri, H., Jinpa, T.L., McGonigal, K., Rosenberg, E., Finkelstein, J., Simon-Thomas, E., Cullen, M., Jazaieri, H., McGonigal, K.M., Jinpa, T.G., Doty, J.R., Gross, J.J. and Goldin, P.R. (2014), "A randomized controlled trial of compassion cultivation training: effects on mindfulness, affect, and emotion regulation", *Motivation and Emotion*, Vol. 38 No. 1, pp. 23-35, doi: 10.1007/ s11031-013-9368-z.
- Jinpa, T. (2012, July). Nature, origins and development of compassion: perspectives from a buddhist understanding. Talk delivered at the Science of Compassion: Origins, Measures and Interventions Conference, Telluride, CO.
- Jinpa, T.L. (2015), *A Fearless Heart: How the Courage to be Compassionate Can Transform Our Lives*, Hudson Street Press, New York, NY.
- Jinpa, T.L. and Weiss, L. (2013), "Compassion cultivation training (CCT)", in Singer, T. and Boltz, M. (Eds), *Compassion: Bridging Practice and Science*, Max Planck Institute for Human Cognitive and Brain Sciences, Leipzig, pp. 441-449.
- Kornfield, J. (1993), *A Path with Heart*, Bantam Books, New York, NY.
- Mikulincer, M., & Shaver, P. R. (2017). Adult attachment and compassion: Normative and individual difference components. In E. M. Seppala, E. Simon-Thomas, S. L. Brown, M. C. Worline, C. D. Cameron, & J. R. Doty (Eds.), *The oxford handbook of compassion science* (pp. 79–89). New York, NY: Oxford University Press.
- Strauss, C., Taylor, B. L., Gu, J., Kuyken, W., Baer, R., Jones, F., & Cavanagh, K. (2016). What is compassion and how can we measure it? A review of definitions and measures. *Clinical Psychology Review*, 47, 15–27.
- Taylor, Z. E., Eisenberg, N., & Spinrad, T. L. (2015). Respiratory sinus arrhythmia, effortful control, and parenting as predictors of children's sympathy across early childhood. *Developmental Psychology*, 51, 17–25.